МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное образовательное учреждение
высшего образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Высшая школа татаристики и тюркологии им.Габдуллы Тукая

УТВЕРЖДАЮ
Проректор по образовательной деятельности КФУ
Проф. Д.А. Таюрский
_______________ «___»________20__г.

подписано электронно-цифровой подписью

Программа дисциплины

Практикум по орфографии и пунктуации татарского языка Б1.В.ДВ.6

Направление подготовки: 44.03.01 - Педагогическое образование
Профиль подготовки: Родной (татарский) язык и литература
Квалификация выпускника: бакалавр
Форма обучения: заочное
Язык обучения: русский
Автор(ы):
Хуснутдинов Д.Х.
Рецензент(ы):
Галиуллина Г.Р.

СОГЛАСОВАНО:
Заведующий(ая) кафедрой: Галиуллина Г. Р.
Протокол заседания кафедры No ___ от "____" ___________ 201__г
Учебно-методическая комиссия Института филологии и межкультурной коммуникации им. Льва Толстого (Высшая школа татаристики и тюркологии им.Габдуллы Тукая):
Протокол заседания УМК No ____ от "____" ___________ 201__г

Регистрационный No 9023126518

Казань
2018

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Содержание

1. Цели освоения дисциплины
2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы
3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля
4. Структура и содержание дисциплины/ модуля
5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения
6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов
7. Литература
8. Интернет-ресурсы
9. Материально-техническое обеспечение дисциплины/модуля согласно утвержденному учебному плану

Программу дисциплины разработал(а)(и) доцент, к.н. (доцент) Хуснутдинов Д.Х. кафедра татарского языкознания Высшая школа татаристики и тюркологии им.Габдуллы Тукая , Domer1982@mail.ru

1. Цели освоения дисциплины

Целью дисциплины является формирование и повышение грамотности, овладение и совершенствование всех видов речевой деятельности студентов на татарском языке.

Цель курса предполагает постановку и реализацию частных задач:

- овладение орфоэпическими, орфографическими, пунктуационными, лексико-стилистическими и грамматико-стилистическими нормами современного татарского литературного языка;
- активизация и совершенствование татарской устной и письменной речи;
- воспитание у студентов любви к татарскому языку, развитие языкового вкуса и чувства слова.

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы высшего профессионального образования

Данная учебная дисциплина включена в раздел "Б1.В.ДВ.6 Дисциплины (модули)" основной образовательной программы 44.03.01 Педагогическое образование и относится к дисциплинам по выбору. Осваивается на 1 курсе, 1 семестр.

Данная учебная дисциплина входит в базовый цикл (БЗДВ2) по направлению подготовки 050100.62 "Педагогическое образование". Курс "Практикум по орфографии и пунктуации родного языка" готовит базу для успешного усвоения курса "Современный татарский язык". Для изучения дисциплины необходимы компетенции, сформированные у студентов в результате обучения в средней общеобразовательной школе. Данная дисциплина предваряет цикл дисциплин профилизации бакалавров-филологов, учебную практику и производственную практику по профилю "Родной (татарский) язык и литература и иностранный язык (английский)" и изучается на первом курсе дневного обучения.

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

В результате освоения дисциплины формируются следующие компетенции:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОК-1 (общекультурные компетенции)	владеть культурой мышления, способность к обобщению, анализу, восприятию информации, постановке цели и выбору путей её достижения
ОК-14 (общекультурные компетенции)	готов к толерантному восприятию социальных и культурных различий, уважительному и бережному отношению к историческому наследию и культурным традициям
ОК-3 (общекультурные компетенции)	способность понимать значение культуры как формы человеческого существования и руководствоваться в своей деятельности современными принципами толерантности, диалога и сотрудничества
ОК-4 (общекультурные компетенции)	способность использовать знания о современной естественнонаучной картине мира в образовательной и профессиональной деятельности, применять методы математической обработки информации, теоретического и экспериментального исследования

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОПК-3 (профессиональные компетенции)	владеет основами речевой профессиональной культуры
СК-3	овладение новыми языковыми средствами (фонетическими, орфографическими, лексическими, грамматическими) в соответствии с темами, ситуациями обучения; увеличение объема активной лексики; умение пользоваться различными словарями

В результате освоения дисциплины студент:

1. должен знать:

-назначение орфографии и ее место в школьном курсе татарского языка;

-разделы и принципы татарской орфографии;

-орфографические ошибки; нормы оценки орфографической грамотности;

-назначение пунктуации и ее место в школьном курсе татарского языка;

-разделы и принципы пунктуации;

-основную единицу пунктуации (смысловой отрезок, выделяемый на письме знаками препинания);

-виды смысловых отрезков (предложение, текста), подлежащие выделению знаками препинания на письме;

-знаки препинания и их виды;

-функции знаков препинания;

-пунктуационные правила; условия выбора постановки/не постановки знаков препинания;

-опознавательные признаки применения пунктуационных правил;

-пунктуационные ошибки; нормы оценки пунктуационной грамотности;

-группы пунктуационных правил: отделительные знаки препинания (или знаки завершения); разделительные знаки препинания; знаки препинания внутри предложения; выделительные знаки препинания; не постановка знаков препинания в ожидаемых случаях;

- критерии эстетики речи.

2. должен уметь:

-находить в предложении и в тексте смысловые отрезки, требующие пунктуационного оформления;

-ставить знаки препинания в соответствии с изученными пунктуационными правилами;

-обосновывать употребление знаков препинания;

- делать пунктуационный разбор.

3. должен владеть:

- демонстрировать способность и готовность к практическому применению полученных знаний при решении профессиональных задач;

- письменной коммуникацией.

4. должен демонстрировать способность и готовность:

- овладение новыми языковыми средствами (фонетическими, орфографическими, лексическими, грамматическими) в соответствии с темами, ситуациями обучения; увеличение объема активной лексики; умение пользоваться различными словарями (СК - 3);

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

- дальнейшее развитие учебных умений и навыков, приобретенных в общеобразовательной школе; ознакомление студентов приемами самостоятельного изучения языка и культуры татарского народа с использованием инновационных информационных технологий (СК - 6);
- овладение речевой деятельностью и основами культуры устной и письменной речи; умение соотносить языковые средства с конкретными сферами, ситуациями, условиями и задачами общения (СК - 7).

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

Общая трудоемкость дисциплины составляет 2 зачетных(ые) единиц(ы) 72 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины зачет в 1 семестре.

Суммарно по дисциплине можно получить 100 баллов, из них текущая работа оценивается в 50 баллов, итоговая форма контроля - в 50 баллов. Минимальное количество для допуска к зачету 28 баллов.

86 баллов и более - "отлично" (отл.);

71-85 баллов - "хорошо" (хор.);

55-70 баллов - "удовлетворительно" (удов.);

54 балла и менее - "неудовлетворительно" (неуд.).

4.1 Структура и содержание аудиторной работы по дисциплине/ модулю

Тематический план дисциплины/модуля

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1.	Тема 1. Орфография. Кереш дәрес	1	1-3	0	1	0	Устный опрос
2.	Тема 2. Баш хәрефләр орфографиясе	1	4-6	0	1	0	Тестирование
3.	Тема 3. Кеше исемнәре орфографиясе	1	7-8	0	1	0	Тестирование
4.	Тема 4. Артыклык һәм кимлек дәрәҗәсе сыйфатларын дөрес язу	1	9-11	0	1	0	Тестирование
5.	Тема 5. Алмашлыкларның, кисәкчәләрнең дөрес язылышы	1	12-13	0	1	0	Тестирование
6.	Тема 6. Хикәя фигыль кушымчаларының дөрес язылышы	1	14-15	0	1	0	Тестирование
7.	Тема 7. Орфографик кагыйдәләрне өйрәнүнең грамоталылыкны күтәрүдәге роле	1	16	0	1	0	Контрольная работа

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
8.	Тема 8. Пунктуация. Тыныш билгеләрен куллану тарихы	1	1	0	1	0	Тестирование
9.	Тема 9. Татар телендә тыныш билгеләре. Аларның функцияләре	1	2	0	1	0	Тестирование
10.	Тема 10. Диалогта тыныш билгеләре	1	3	0	1	0	Устный опрос
11.	Тема 11. Тыныш билгеләрен өйрәнү һәм гамәли куллана белү күнекмәләре булдыру	1	4	0	1	0	Устный опрос
12.	Тема 12. Тыныш билгеләре куюның аерым очраклары	1	5	0	1	0	Устный опрос
13.	Тема 13. Йомгаклау	1	6	0	2	0	Устный опрос
.	Тема . Итоговая форма контроля	1		0	0	0	Зачет
	Итого			0	14	0	

4.2 Содержание дисциплины

Тема 1. Орфография. Кереш дәрес

практическое занятие (1 часа(ов)):

Понятие об орфографии. Основные принципы орфографии Кириллицада татар теленә карта берничә төркем проблема билгеләп чыгарга мөмкин. Беренче төркем проблемалар алфавит һәм сөйләм белән аермасы нигезендә барлыкка килгән проблемалар. Икенче төркем, алынмалар һәм совет чорында рус теленнән һәм рус теле аша кергән сүзләр язуы проблемасы. Һәм өченче төркем: кайтарылган сүзләр язуы проблемасы. Татарча орфографиясендә һәм язарга өйрәтүдә төп кыенлыклар булып түбәндәгеләрне билгелибез: 1) аваз белән хәреф еш кына туры килми; 2) татар телендә күпчелек сүзләрнең язылышын сингармонизм законы (рәт гармониясе) билгеләсә дә, алынма һәм кушма сүзләр бу законга буйсынмыйлар; 3) ассимиляция, диссимиляция, редукция, иренләшү, элизия очраклары сүзнең әйтелеше белән язылышы арасында зур аерма булуы турында сөйлиләр; 4) рус орфографиясендә фонетик-морфологик язылыш өстенлек итә, татар телендә фонетик һәм морфологик язылыш төп принциплары булса да, алдагы фонетик үзгәреш төрләре боларга каршы килә.

Тема 2. Баш хәрефләр орфографиясе

практическое занятие (1 часа(ов)):

Мөстәкыйль җөмлә башындагы һәм шигырь юлы башындагы сүзләр, шулай ук ялгызлык исемнәр баш хәрефтән башланалар. Ялгызлык исемнәр бик күп төрле була, аларда төрлечә язылыш күзәтелә, шуңа күрә ул төрләрне аерып күрсәтү сорала. Кеше исеме, әтисенең исеме, фамилиясе, псевдонимнар, кушаматлар баш хәреф белән башлана: Мөхәммәт Мәһдиев, Гөлсем Нурмөхәммәт кызы Сөләйманова, Хөснетдинов Дамир Хәйдәр улы һ.б. Килешүләрдә һәм башка төрле документларда кулланылган шартлы ялгызлык исемнәр баш хәреф белән башлана: Автор, Заказчы, Нәшрият (автор белән төзелгән килешүләрдә) һ. б. Рәсми хатларда һәм эш кәгазьләрендә берлек сандагы затка хөрмәт белән әйтелгән Сез сүзе дә баш хәрефтән языла: Без Сезне ихлас күңелдән котлыйбыз һәм Сезгә олы рәхмәтебезне белдерәбез. Хайван, кош-корт кушаматлары баш хәреф белән башлана: Актүш, Мияубикә, Актәпи һ.б. Мәсәлләрдә, әкиятләрдә һәм башка әдәби әсәрләрдә уртаклык исем белән бирелгән персонаж исемнәре, ялгызлык исемгә әйләнеп, баш хәреф белән башлана: Шуннан Арыслан Төлкегә Бүрене чакырырга кушты, бүре килмәде. (Әкият.) Географик һәм астрономик атамалар, төрле топонимнар (дәүләт, шәһәр, авыл, елга, тау, күл, диңгез, урам, мәйдан, йолдыз, планета исемнәре һ.б.) баш хәреф белән башлана. Әгәр алар аерым яки сызыкча аша языла торган берничә сүздән төзелгән булсалар, андагы төр белдерү өчен туры мәгънәсендә кулланылган сүзләр - юл хәрефе белән, калган кисәкләр баш хәрефтән башлана: Азия, Чулман, Татарстан, Америка Кушма Штатлары, Азатлык мәйданы, Саба районы, Мамалай авылы, Җидегән йолдыз һ.б. Республика һәм дәүләтләрнең рәсми исемнәрендәге һәр сүз баш хәреф белән башлана: Татарстан Республикасы, Россия Федерациясе, Кытай Халык Республикасы һ.б.

Тема 3. Кеше исемнәре орфографиясе

практическое занятие (1 часа(ов)):

Мөстәкыйль җөмлә башындагы һәм шигырь юлы башындагы сүзләр, шулай ук ялгызлык исемнәр баш хәрефтән башланалар. Ялгызлык исемнәр бик күп төрле була, аларда төрлечә язылыш күзәтелә, шуңа күрә ул төрләрне аерып күрсәтү сорала. Кеше исеме, әтисенең исеме, фамилиясе, псевдонимнар, кушаматлар баш хәреф белән башлана: Мөхәммәт Мәһдиев, Гөлсем Нурмөхәммәт кызы Сөләйманова, Хөснетдинов Дамир Хәйдәр улы һ.б. Килешүләрдә һәм башка төрле документларда кулланылган шартлы ялгызлык исемнәр баш хәреф белән башлана: Автор, Заказчы, Нәшрият (автор белән төзелгән килешүләрдә) һ. б. Рәсми хатларда һәм эш кәгазьләрендә берлек сандагы затка хөрмәт белән әйтелгән Сез сүзе дә баш хәрефтән языла: Без Сезне ихлас күңелдән котлыйбыз һәм Сезгә олы рәхмәтебезне белдерәбез.

Тема 4. Артыклык һәм кимлек дәрәҗәсе сыйфатларын дөрес язу

практическое занятие (1 часа(ов)):

Кушылып язылалар: 1) иркле сүз тезмәләреннән һәм тезмә фигыльләрдән нинди дә булса кушымча ярдәмендә ясалган кушма сыйфатлар: хәлиткеч, беркатлы, икейөзле, искиткеч, үзсүзле һ.б. 2) -ара компоненты белән ясалган кушма сыйфатлар: халыкара, авылара, мәктәбара, вузара һ.б. Сызыкча (дефис) аша язылалар: 1) ике (я өч) сыйфат яки рәвеш тезүле бәйләнештә килеп, төрле төс яки билгене белдергән кушма сыйфатлар: аклы-каралы, карлы-яңгырлы, яшелле-зәңгәрле, татарча-русча, җилле-давыллы һ.б.; 2) бер үк исемне кабатлап ясалган кушма сыйфатлар: утрау-утрау, буй-буй, төркем-төркем һ.б.; 3) ике фигыль тезүле бәйләнештә бергә килеп ясалган кушма сыйфатлар: килде-китте, алды-бирде, күргән-белгән, таныш-белеш, бетмәс-төкәлмәс, очсыз-кырыйсыз һ.б.

Тема 5. Алмашлыкларның, кисәкчәләрнең дөрес язылышы

практическое занятие (1 часа(ов)):

Кай-, һич-, һәр-, бер- сүзләре белән килгән кушма алмашлыклар кушылып язылалар: кайбер, кайберәү, һичбер, һичкайда, һичнинди, һәрни, һәркем, һәрнәрсә, һәркая, беркем, берни, берничек, бернәрсә һәрнәрсә һ. б. Тезүле бәйләнеш нигезендә ике сүз бергә килеп ясалган кушма яки кабатлаулы алмашлыклар сызыкча аша язылалар: ул-бу, алай-болай, тегесе-монысы, андый-мондый, тегендә-монда, теге-бу, аны-моны һ.б.

Тема 6. Хикәя фигыль кушымчаларының дөрес язылышы

практическое занятие (1 часа(ов)):

Хәл фигыль белән ярдәмче фигыльдән торган, исем белән ярдәмче фигыльдән торган кушма фигыльләр аерым язылалар: язып бирү, карап сөйләү, сөйли тору, рәхсәт итү, уйлап йөрү, әйтеп ташлау һ.б. Бер үк мәгънәле яки капма-каршы мәгънәле сүзләрне кабатлау рәвешендә ясалган фигыль формалары сызыкча аша язылалар: ала-ала, бара- кайта, киеп-салып, кереп-чыгып һ.б.

Тема 7. Орфографик кагыйдәләрне өйрәнүнең грамоталылыкны күтәрүдәге роле

практическое занятие (1 часа(ов)):

Әдәби тел грамматик закончалыклар, орфоэпик һәм орфографик кагыйдәләр белән нормалаша. Әмма теләсә кайсы телдәге күренеш һәм фактларның барлык үзенчәлекләре дә аерым кагыйдә һәм искәрмәләрдә чагылып бетмәскә мөмкин. Бу хәлне исәпкә алмау китап, газета һәм журнал битләрендә төрлечә язуга сәбәп була. Татар телендә орфографик нормалар нигездә 2 сәбәп аркасында бозыла: 1) җирле диалект үзенчәлекләре тәэсирендә; 2) татар телендә әйтелеш белән язылыш арасында зур аерма булу сәбәпле. Беренче сәбәп җиңел аңлашыла һәм ул бер үк типтагы хаталардан котылу өчен диалекталь сүзләрнең әдәби телдә дөрес әйтелешен һәм дөрес язу кагыйдәләрен үзләштерү җитә. Икенче сәбәп тирәндәрәк. Мәгълүм булганча, 20-30 нчы елларда ике тапкыр татар халкының язуын алыштыралар. 1926 елда халыкка мең ел хезмәт иткән гарәп язуыннан - латин графикасына, 1938-1939 елларда латиннан рус графикасына күчерәләр.

Тема 8. Пунктуация. Тыныш билгеләрен куллану тарихы

практическое занятие (1 часа(ов)):

Пунктуация предложения и пунктуация текста Пунктуацией называются правила расстановки знаков препинания и сами знаки препинания. Знаками препинания называются графические знаки, употребляющиеся на письме для расчленения смысловых отрезков текста, синтаксического и интонационного членения речи. Все знаки препинания членят предложение на структурно-грамматические отрезки: запятая разделяет однородные члены, тире - две части бессоюзного сложного предложения, точка завершает повествовательное предложение. Каждый из знаков "читается" и интонационно: запятая в этом предложении требует небольшой паузы, однотипности прочтения разделяемых ею однородных членов, тире свидетельствует о значительной и напряженной паузе, об изменении темпа и тона произнесения второй части; точка - о спокойном понижении голоса и большой паузе.

Тема 9. Татар телендә тыныш билгеләре. Аларның функцияләре

практическое занятие (1 часа(ов)):

Главное назначение пунктуации - способствовать пониманию читателем письменного текста, его структуры, синтаксической и смысловой. Текст, написанный без знаков препинания, читается в три-пять раз медленнее, чем текст оформленный. Пунктуационное правило - это инструкция, в которой указываются условия выбора знака препинания (т. е. его употребление или неупотребление). Условия выбора знака препинания - это грамматические, смысловые и интонацион�ные особенности предложений и их частей. Примечание. Место в предложении, где необходима поста�новка знаков препинания, можно найти по опознавательным признакам (приметам). Опознавательные признаки применения пунктуационных правил: 1) морфологические: наличие причастий, деепричастий, междометий, союзов, отдельных частиц; 2) синтаксические: наличие двух и более грамматических основ, обращений, вводных слов, обособленных членов предложения, однородных членов, чужой речи; 3) звуковые: произношение со звательной и другими видами интонаций.

Тема 10. Диалогта тыныш билгеләре

практическое занятие (1 часа(ов)):

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Тыныш билгеләрен куярга. 1. Килешүләрегезне саклагыз(,)вәгъдәләрегезне җиренә җиткерегез(,)дусларыгызга тугрылыклы булыгыз. 2. Мал булыр да(,)бетәр дә(,)әмма кеше хакы бетмәс 3. Берәүнең авыр хәлгә калганын күрсәң (,) аңар ярдәмгә ашык. 4. Адәм баласы(,) һәрвакыт яхшы вә изге гамәлләр кылырга гадәтлән. Туры сөйләмне кыек сөйләмгә әйләндереп языгыз 5. Р. Фәхреддин: Явызлык вә изгелекне игътибарсыз калдыру(,) әлбәттә(,) яхшы эш түгел. 7. (?) Изге балалар күктән килмиләр(,) ә гаиләдә җитешәләр (? ,-) ди Р. Фәхреддин. сүзләре алдына өтер һәм сызык куела.) 8." Әхлак төзек булмаса (,) адәм баласының рухы сәламәт булмас"- дип яза галим. Тыныш билгеләрен куярга. 1. Килешүләрегезне саклагыз(,)вәгъдәләрегезне җиренә җиткерегез(,)дусларыгызга тугрылыклы булыгыз. 2. Мал булыр да(,)бетәр дә(,)әмма кеше хакы бетмәс 3. Берәүнең авыр хәлгә калганын күрсәң (,) аңар ярдәмгә ашык. 4. Адәм баласы(,) һәрвакыт яхшы вә изге гамәлләр кылырга гадәтлән. Туры сөйләмне кыек сөйләмгә әйләндереп языгыз 5. Р. Фәхреддин: "Явызлык вә изгелекне игътибарсыз калдыру(,) әлбәттә(,) яхшы эш түгел". 7. (") Изге балалар күктән килмиләр(,) ә гаиләдә җитешәләр (" ,-) ди Р. Фәхреддин. сүзләре алдына өтер һәм сызык куела.) 8. "Әхлак төзек булмаса (,) адәм баласының рухы сәламәт булмас" - дип яза галим.

Тема 11. Тыныш билгеләрен өйрәнү һәм гамәли куллана белү күнекмәләре булдыру

практическое занятие (1 часа(ов)):

Таң алды шундый ягымлы таң нурлары шундый нәфис һәм куанычлы тирбәнәләр иде ки күңел иң кадерле иң шатлыклы уйларга тартыла (Г.Бәширов). 1. Тыныш билгеләрен куеп, җөмләгә синтаксик анализ ясарга, схемасын сызарга, төрен билгеләргә. 2. Ягымлы сүзенә фонетик анализ ясагыз. 3. Шатлыклы сүзен сүз төзелеше һәм ясалышы буенча тикшерегез. 4. Шундый, кадерле, тартыла сүзләренә морфологик анализ ясагыз.

Тема 12. Тыныш билгеләре куюның аерым очраклары

практическое занятие (1 часа(ов)):

Нокта түбәндәге очракларда куела: - хикәя җөмләдән һәм тыныч тавыш белән әйтелгән боерык җөмләдән соң; - баштагы бер яки берничә хәрефе белән кыскартылып язылган сүзләрдән соң; - драма әсәрләрендәге персонаж исемнәреннән соң. Сорау билгесе сорау җөмләдән соң куела. Өндәү билгесе көчле тойгы (көчле боеру, үтенү, ялыну, шатлык, соклану, гаҗәпләнү, үкенү, ирония һәм ачулану) белән әйтелгән җөмләдән соң куела.

Тема 13. Йомгаклау

практическое занятие (2 часа(ов)):

18. Орфоэпия нәрсәне өйрәнә? Сүзләрне дөрес итеп укыгыз, сузык авазларны күрсәтегез. Татар телендә ничә сузык аваз бар? Парлы һәм парсыз сузыкларны әйтегез. Татар телендә о, ы, э(е) хәрефләре нинди авазларны белдерә? Томан, икмәк, дәреслек, көндәлек, орден, посылка, ирек, борылыш, оешма, тынычлык. 19. Татар телендә ничә тартык аваз бар? Алар нинди авазларга бүленәләр? Рус телендә булмаган нинди тартыкларны беләсез? Шул тартык авазларның кайсысыннан сүз башланмый? 20. Түбәндәге сүзләрне татарчага тәрҗемә итеп языгыз. Һәмзә тартыгы язуда нинди хәрефләр аша белдерелә? Задача, обеспечение, снабженец, влияние, влиятельный, Коран. 21. Сүзләргә кушымчалар ялгап языгыз, калын һәм нечкә сузыкларның асларына сызыгыз. Сингармонизм законын искә төшерегез. Шәһәр.. , көй.. , май.. , узыша.. , гүзәл.. , җай.. , кадак.. , дөрес.. , мәктәп. 22. Сүзләрне укыгыз, әйтелеш һәм язылышлары арасындагы аерманы күрсәтегез. Рәт һәм ирен гармониясе, тартыклар ассимиляциясе турында белгәннәрегезне исегезгә төшерегез. Мисаллар уйлап языгыз. Төнлек, борынгы, озын, төлке, көлке, толым, төркем, әнкәй, унбер, унбиш, сүзсез, күзсез, кабак - кабагы, туп - тубы. 23. Хәзерге татар алфавиты нинди графикага нигезләнгән? Рус алфавитында булмаган хәрефләрне санагыз. 24. Орфография нәрсә өйрәнә? Сүз һәм иҗек башында килгән [йа], [йә], [йы], [йэ], [йу], [йү] аваз кушылмаларына мисаллар сайлап языгыз. 25. Түбәндәге сүзләрне игътибар белән укыгыз. Сүз башында й хәрефенең язылышын аңлатыгыз. Йөзек, йола, йозак, йокы, йомгак, йомыш, йолдыз, йомырка, йөгән, йөри, йөрәк. Чагыштырыгыз: рус телендә ? ёлка, ёмкость, ёж; халыкара сүзләр ? йога, йог. 26. Татар телендә о, ө хәрефләренең дөрес язылышы кагыйдәсен искә төшерегез, түбәндә бирелгән сүзләр ярдәмендә дәлилләгез. Тозлы, сөзгеч, йөзек, болын, козгын, үзйөрешле, тоҗым, озын, кәҗәмөгез, озынборын. 27. Гарәп-фарсы телләреннән кергән сүзләрдә [къ], [гъ] тартыклары нечкә сүзләрдә дә килә ала. Алар язуда ничек белдерелә? Түбәндәге сүзләрне дөрес итеп укыгыз. Мәгънә (значение, смысл), мәгънәви (смысловой), мәгънәдәш (тождественный, однозначный), мәгънәле (значимый, толковый), мәгълүм (известный), мәгълүмат (знания, сведения, данные), тәгълимат (учение), тәкъдим (предложение, предлагать), галим, гадел, гадәт, кадәр, мәгариф, гомер, кагыйдә,тәкъдир (судьба), каләм, гали (бөек), кабер (могила), кабилә (племя).

4.3 Структура и содержание самостоятельной работы дисциплины (модуля)

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
1.	Тема 1. Орфография. Кереш дәрес	1	1-3	Булган белемнәрне искә төшерү	3	мисаллар белән эшләү
2.	Тема 2. Баш хәрефләр орфографиясе	1	4-6	Баш хәрефләрнең язылу кагыйдәләрен өйрәнү	3	мисаллар белән ныгыту
3.	Тема 3. Кеше исемнәре орфографиясе	1	7-8	Кеше исемнәре орфографиясен карау	4	әдәби чыганаклардан мисаллар эзләп, шуларны аңлату
4.	Тема 4. Артыклык һәм кимлек дәрәҗәсе сыйфатларын дөрес язу	1	9-11	подготовка к устному опросу	4	устный опрос

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
5.	Тема 5. Алмашлыкларның, кисәкчәләрнең дөрес язылышы	1	12-13	Иярчен кисәкләрне язуның кагыйдәләре буенча мөстәкыйль эшк	4	мөстәкыйль эш
6.	Тема 6. Хикәя фигыль кушымчаларының дөрес язылышы	1	14-15	Алдан әзерләнгән темаларга докладлар әзерләү	4	рефератлар тыңлау
7.	Тема 7. Орфографик кагыйдәләрне өйрәнүнең грамоталылыкны күтәрүдәге роле	1	16	Имтиханга әзерләнү	4	кагыйдәләрне кабатлау, сорауларга җавап бирү, практик өлешендәге биремнәргә якынча мисаллар башкару
8.	Тема 8. Пунктуация. Тыныш билгеләрен куллану тарихы	1	1	подготовка к устному опросу	3	устный опрос
9.	Тема 9. Татар телендә тыныш билгеләре. Аларның функцияләре	1	2	подготовка к устному опросу	5	устный опрос
10.	Тема 10. Диалогта тыныш билгеләре	1	3	подготовка к устному опросу	5	устный опрос
11.	Тема 11. Тыныш билгеләрен өйрәнү һәм гамәли куллана белү күнекмәләре булдыру	1	4	подготовка к устному опросу	5	устный опрос
12.	Тема 12. Тыныш билгеләре куюның аерым очраклары	1	5	подготовка к устному опросу	5	устный опрос
13.	Тема 13. Йомгаклау	1	6	подготовка к устному опросу	5	устный опрос
	Итого				54	

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

Рекомендуемые образовательные технологии: практические занятия, самостоятельная работа студентов, контрольная работа, тесты.

При проведении занятий рекомендуется использование активных и интерактивных форм занятий (деловых и ролевых игр, проектных методик, разбора конкретных ситуаций, коммуникативного эксперимента, коммуникативного тренинга, иных форм).

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

Тема 1. Орфография. Кереш дәрес

мисаллар белән эшләү , примерные вопросы:

Кириллицада татар теленә карта берничә төркем проблема билгеләп чыгарга мөмкин. Беренче төркем проблемалар алфавит һәм сөйләм белән аермасы нигезендә барлыкка килгән проблемалар. Икенче төркем, алынмалар һәм совет чорында рус теленнән һәм рус теле аша кергән сүзләр язуы проблемасы. Һәм өченче төркем: кайтарылган сүзләр язуы проблемасы. Татарча орфографиясендә һәм язарга өйрәтүдә төп кыенлыклар булып түбәндәгеләрне билгелибез: 1) аваз белән хәреф еш кына туры килми; 2) татар телендә күпчелек сүзләрнең язылышын сингармонизм законы (рәт гармониясе) билгеләсә дә, алынма һәм кушма сүзләр бу законга буйсынмыйлар; 3) ассимиляция, диссимиляция, редукция, иренләшү, элизия очраклары сүзнең әйтелеше белән язылышы арасында зур аерма булуы турында сөйлиләр; 4) рус орфографиясендә фонетик-морфологик язылыш өстенлек итә, татар телендә фонетик һәм морфологик язылыш төп принциплары булса да, алдагы фонетик үзгәреш төрләре боларга каршы килә.

Тема 2. Баш хәрефләр орфографиясе

мисаллар белән ныгыту , примерные вопросы:

1. [б] авазына туры килгән билгеләмәне күрсәтегез. а) ирен-ирен, йомык, яңгырау, шаулы, авыз авазы; ә) ирен-ирен, йомык, саңгырау, шаулы, авыз авазы; б) ирен-ирен, өрелмәле, яңгырау, сонор, авыз авазы; в) ирен-теш, өрелмәле, саңгырау, шаулы, авыз авазы. 2. Морфологик принципка нигезләнеп язылган сүзләр рәтен күрсәтегез: а) унбер, сүзсез, көзге; ә) татулык, укучы, рәхмәт; б) компьютер, автомат, телевизор; в) 6 шар алма, 15 ләп укучы. 3. Башланадыр сүзенең мәгънәле кисәкләргә дөрес бүленешен күрсәтегез. а) баш-ла-на-дыр; ә) башла-на-дыр; б) баш-ла-н-а-дыр; в) башла-н-адыр. 4. Түбәндәге телләрнең кайсысы төрки тел түгел? а) чуваш; ә) төрекмән; б) карачай; в) гарәп. 5. Телнең кайсы подсистемасы ачык? а) фонетика; ә) лексикология; б) морфология; в) синтаксис. 6. ?Хуш исле сабын? һәм ?ишек сабын тоту? сүзтезмәләрендәге калын хәрефләр белән бирелгән сүзләр ничек атала? а) омофоннар; ә) омографлар; б) омоформалар; в) саф омонимнар. 7. ?Бар җырымны илгә багышладым...? җөмләсендәге курсив белән бирелгән сүз а) хәбәрлек сүз; ә) боерык фигыль; б) билгеләү алмашлыгы; в) исем. 8. Язуы матур, кисәтү ясау, ак буяу, җиңү яулау сүзтезмәләрендә курсив белән бирелгән сүзләр ? а) исем фигыль; ә) конверсия юлы белән ясалган исем; б) конверсия юлы белән ясалган фигыль; в) дөрес җавап юк. 9. Калын хәрефләр белән бирелгән сүз җөмләнең кайсы кисәге? Минем курку чиктән ашкан. (М Гафури) а) ия; ә) тәмамлык; б) хәбәр; в) аергыч. 10. Сәбәбе шул гына: озын юл кешене чирләтә.(Н.Гыйматдинова) Бу җөмләдә ияргән җөмләнең мәгънә ягыннан төрен билгеләгез. а) иярчен ия җөмлә; ә) иярчен хәбәр җөмлә; б) иярчен тәмамлык җөмлә; в) иярчен аергыч җөмлә.

Тема 3. Кеше исемнәре орфографиясе

әдәби чыганаклардан мисаллар эзләп, шуларны аңлату , примерные вопросы:

1. Тел арты һәм кече тел ассимиляциясе чагылыш тапкан сүзләр төркемен билгеләгез. а) унбиш, унбер; ә) болыннар, каеннар; б) борынгы, тәнкыйть; в) ялдан, кыштан. 2. Өстәл, эшләпә, эскәмия сүзләрендәге закончалыкның төре: а) протеза; ә) эпентеза; б) эпитеза; в) апокопия. 3. Кабатланачакмын сүзенең мәгънәле кисәкләргә дөрес бүленешен күрсәтегез. а) ка-бат-ла-на-чак-мын; ә) кабат-ла-на-чак-мын; б) ка-бат-лан-а-чакмын; в) кабат-ла-н-ачак-мын. 4. Килеп чыгышы ягыннан телнең сүзлек составы түбәндәге катламнардан тора: а) телнең үз сүзләре, алынма сүзләр; ә) гомум кулланылыш сүзләре, кулланылышы чикләнгән сүзләр; б) актив сүзләр, пассив сүзләр; в) алынма сүзләр, диалекталь сүзләр. 5. Беренче алфавитны кемнәр уйлап тапкан? а) греклар; ә) арамейлар; б) гарәпләр; в) финикиялеләр. 6. Бер мәгънәле сүзне билгеләгез. а) каләм; ә) калфак; б) камыр; в) канат. 7. Бәйлек сүз кергән җөмләне табыгыз. а) Өйгә чаклы бер сүз сөйләшмичә кайттык; ә) Яныңа үзем киләм; б) Болытлар өстендә бер тургай сайрый; в) Сиңа ярдәм итү өчен тырышам. 8. Кайсы сүз тамыр, сүз ясагыч һәм бәйләгеч кушымчалардан тора. а) юлдашка; ә) кошчыкның; б) әнкәйдән; в) урамдагы. 9. Калын хәрефләр белән бирелгән сүз җөмләнең кайсы кисәге? Туган илдән киткән сандугачлар Чит җирләрдә сайрый алмыйлар. (И.Юзеев) а) рәвеш хәле; ә) тәмамлык; б) аергыч; в) хәбәр. 10.Иң авыры шул булды: өйгә узыгыз дип әйтергә бик оялдым.(М.Мәһдиев). Бу җөмләнең төрен билгеләгез. а) гади җөмлә; ә) тезмә кушма җөмлә; б) иярченле кушма җөмлә; в) катлаулы кушма җөмлә.

Тема 4. Артыклык һәм кимлек дәрәҗәсе сыйфатларын дөрес язу

устный опрос , примерные вопросы:

1. Кече тел тартыклары гына булган рәтне билгеләгез. а) [д], [т], [с]; ә) [б], [п], [м]; б) [ф], [в]; в) [ҡ], [ғ], [ң]. 2. Ирен гармониясенә буйсынган сүзләр рәтен билгеләгез. а) көндез, бөек; ә) салкын, такыр; б) бара, кайта; в) тыныч, дымлы. 3. Үсемлекләрнең сүзенең мәгънәле кисәкләргә дөрес бүленешен күрсәтегез. а) ү-сем-лек-ләр-нең; ә) үсем-лек-ләр-нең; б) үс-ем-лек-ләр-нең; в) үс-емлек-ләр-нең. 4. Авазларның позицион үзгәрешләре ничек барлыкка килә? а) авазларның янәшә торуы аркасында барлыкка килә; ә) авазларның бер-берсенә тәэсир итүе нәтиҗәсендә туа; б) авазның сүздәге урынына һәм басымга бәйле була; в) авазларның бер-берсенә охшашлануына нигезләнә. 5. Семасиология фәне - а) сүзләрнең мәгънәсен, мәгънәләр үсешен-үзгәрешен өйрәнә; ә) телдәге бер төшенчә белдерү өчен катып калган тотрыклы сүзтезмәләрне өйрәнә; б) лексиканың үсешен, телнең сүзлек составын һәм аның яшәешен өйрәнә; в) ялгызлык характерындагы географик атамаларны өйрәнә. 6. Бу сүзләр татар теленә кайсы телдән кергән? Арыш, сука, салам, эскерт, кәбестә, бүрәнә а) гарәп теленнән; ә) рус теленнән; б) фарсы теленнән; в) грек теленнән. 7. Бер төрдән булган предметларның берсен икенчесеннән аеру өчен бирелгән исемнәр а) конкрет; ә) уртаклык; б) ялгызлык; в) абстракт исем дип йөртеләләр. 8. ?Яз кайтмасам, көз кайтам дип, үз күңелемне юатам? җөмләсендәге калын хәрефләр белән бирелгән баш килештәге исемнәр а) ия; ә) тәмамлык; б) хәл; в) аергыч функциясендә килгән. 9. Яраттым мин хаклык, дөреслекне, Ялган белән сүзем төрмәдем. (Ш. Мөдәррис) Калын хәрефләр белән бирелгән сүзләр җөмләнең кайсы кисәге? а) исемнәр; ә) тәмамлыклар; б) ияләр; в) аергычлар. 10. Катлаулы кушма җөмләнең төрен билгеләгез. Мин елмаеп кына, дөнья үзгәрерме, Шундый сорау бәргәләнә җанда.(Р.Низами) а) берничә төр иярүле күп иярченле катлаулы кушма җөмлә; ә) бер-бер артлы иярүле күп иярченле катлаулы кушма җөмлә; б) тиңдәш түгел иярүле күп иярченле катлаулы кушма җөмлә; в) тиңдәш иярүле күп иярченле катлаулы кушма җөмлә.

Тема 5. Алмашлыкларның, кисәкчәләрнең дөрес язылышы

мөстәкыйль эш , примерные вопросы:

1. Барлык сүзләрдә дә һ хәрефе языла торган сүзләр рәтен билгеләгез. а) да..и, мәш..үр, ..әлак; ә) ..өкем, ..өнәр,..өҗүм; б) мә..әббәт, а..әң, ил..ам; в) ..ыял, зин..ар, пө..тә. 2. Җөмләдә кайсы сүздә редукция күзәтелә? Син минем бәхетем идең. (М.Мәһдиев) а) син; ә) минем; б) бәхетем; в) идең. 3. Боргаланалар сүзенең мәгънәле кисәкләргә дөрес бүленешен күрсәтегез. а) бор-га-ла-на-лар; ә) бор-галан-а-лар; б) бор-гала-н-а-лар; в) бор-га-лан-а-лар. 4. Телләрне кардәшлек ягыннан төркемләү ? а) телләрнең таралышын билгеләү; ә) телләрне гаиләләргә берләштерү; б) телләрне дөньякүләм дәрәҗәләренә карап бүлү; в) телләрне типларга аеру. 5. Идеографик язудан хәзерге көндә кайсы халык файдалана? а) япон; ә) кытай; б) гарәп; в) латин. 6. ?Тәлинкә тотучы? фразеологизмының мәгънәсен күрсәтегез а) авыру кеше; ә) ашыйсы килгән кеше; б) тәлинкә юучы кеше; в) ялагай кеше. 7. Аның, аңа, аны, анннан, анда. Нинди алмашлык килеш белән төрләнгән? а) бу алмашлыгы; ә) ул алмашлыгы; б) шул алмашлыгы; в) теге алмашлыгы. 8. Асыл сыйфатлар төркемен билгеләгез. а) тар, җәйге, апанықы, җиңел; ә) аскы, эссе, йомшак, каты; б) кечкенә, тәмле, саф, шаян; в) язгы, кышкы, кичке, яңа. 9. Җөмләнең иярчен кисәкләре: а) аергыч, тәмамлык, хәл, аныклагыч, эндәш сүз, кереш сүз; ә) аергыч, тәмамлык, хәл, аныклагыч; б) ия, хәбәр, аергыч, тәмамлык, хәл; в) аергыч, тәмамлык, хәл. 10. Катлаулы кушма җөмләнең төрен билгеләгез. Буран чыкса, көрт басар дип, әнкәй капкасын да ачык калдырган. (М.Галиев) а) берничә төр ияргүле күп иярченле катлаулы кушма җөмлә; ә) бер-бер артлы иярүле күп иярченле катлаулы кушма җөмлә; б) тиңдәш түгел иярүле күп иярченле катлаулы кушма җөмлә; в) тиңдәш иярүле күп иярченле катлаулы кушма җөмлә.

Тема 6. Хикәя фигыль кушымчаларының дөрес язылышы

рефератлар тыңлау , примерные темы:

1. Татарларда гарәп алфавиты кайсы гасырларда кулланылган? а) X - XVIII гасырларда; ә) X - XX гасырларда; б) X - XXI гасырларда; в) X - XIX гасырларда. 2. Тормыш, өлгер, озак, төлке, кояш, өмет, болытлы, йөгерек сүзләренең ирен гармониясенә буйсынуы түбәндәгечә: а) бер сүздә ирен гармониясе күзәтелми; ә) ике сүздә ирен гармониясе күзәтелми; б) өч сүздә ирен гармониясе күзәтелми; в) барлык сүзләрдә дә ирен гармониясе күзәтелә. 3. Кул-аяк җитмәү фразеологизмының мәгънәсе: а) бөтен эшкә өлгерү; ә) теләсә нинди эшкә катнашып йөрү; б) эшне тиз башкарып чыгу; в) уйлаган эшеңне эшләргә җитешмәү. 4. Этимология ул - ... а) ялгызлык исемнәрне өйрәнә; ә) телнең тотрыклы сүзтезмәләрен өйрәнә; б) сүзнең килеп чыгышын өйрәнә; в) сүзләрнең мәгънәсен өйрәнә. 5. Мөнәсәбәт белдерүче модальлек кушымчалары гына булган рәтне билгеләгез. а) -ды/-де, -сыз/-сез, -чы/-че; ә) -рак/-рәк, -кай/-кәй, -шар/-шәр; б) -лар/-ләр, -ган/-гән, -да/-дә; в) -са/-сә, -ып/-еп, -ачак/-әчәк. 6. ашлык, елъязма, авылдаш, егет-җилән, кыз-кыркын, үзбушаткыч, чаңгычы, сукыр кычыткан сүзләре арасында ясалма сүзләр: а) 2; ә) 4; б) 6; в) 8. 7. Кояш үз юлы белән әкрен генә төшеп бара (И.Г.) җөмләсендә бара сүзе: а) мөстәкыйль фигыль; ә) ярдәмче фигыль; б) ярдәмче фигыль функциясендә килгән мөстәкыйль фигыль; в) мөстәкыйль фигыль функциясендә килгән ярдәмче фигыль. 8. Никадәр генә биек менгән булсалар да, моңлы җырлары әле һаман җиргә төшеп җитә: челтер-челтер, туррый-туррый, яй-яй (И.Г.) җөмләсендә билгеләнгән сүзләр: а) ымлыклар; ә) модаль сүзләр; б) аваз ияртемнәре; в) кисәкчәләр. 9. Җөмләнең төрен билгеләргә. Ләкин адәм баласына шул нәрсә хас: ул, үзе чибәр булмаса да, чибәр булырга омтыла (В.Нуруллин). а) тиңдәш иярүле күп иярченле кушма җөмлә; ә) тиңдәш түгел иярүле күп иярченле кушма җөмлә; б) берничә төр иярүле күп иярченле кушма җөмлә; в) бер-бер артлы иярүле күп иярченле кушма җөмлә 10. Иярчен җөмләнең төрен билгеләгез. Күзләремне йомып кына алсам да, тургай инде югалачак (И.Г.) а) иярчен вакыт җөмлә; ә) иярчен шарт җөмлә; б) иярчен кире җөмлә; в) иярчен сәбәп җөмлә.

Тема 7. Орфографик кагыйдәләрне өйрәнүнең грамоталылыкны күтәрүдәге роле

кагыйдәләрне кабатлау, сорауларга җавап бирү, практик өлешендәге биремнәргә якынча мисаллар башкару , примерные вопросы:

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

1. Кайсы сүздә ?э? хәрефе бугаз тартыгы һәмзә [,] авазын белдерә? а) маэстро; ә) тәэсир; б) дуэль; в) аэродром. 2. Билгеләнгән сүзләр нәрсә була? Ябалак кар яуган төсле, Яфрак ява кыштыр-кыштыр. Гүя урман икеләнә: ?Көз түгелдер, кыштыр, кыштыр?. а) омофон; ә) омограф; б) омоформа; в) саф лексик омоним. 3. Мөнәсәбәт белдерүче модальлек кушымчаларыннан гына торган төркемне билгеләгез. а) -гач/-гәч, -ачак/-әчәк, -ның/-нең, -ыл/-ел/-л; ә) -ды/-де, -тыр/-тер, -ынчы/-енче, -сыл/-сел; б) -рак/-рәк, -ып/-еп, -лар/-ләр, -ым/-ем/-м; в) -са/-сә, -ырга/-ергә, -ма/-мә, -ганчы/-гәнче. 4. Билгеле бер телдәге сүзләр җыелмасын ничек атыйлар? а) лексикография ә) лексикология б) лексика в) лексема 5. ?да ? дә кушылып язылган җөмләләрне билгеләгез. а) Сыртың сынса (да), сереңне бирмә (М.). ә) Үзе суга ? авырттырмый (да), канатмый (да) (Т). б) Көн-төн йөри ? армый (да), талмый (да) (Т). в) Көндез ? хөрмәт (тә), кич ? хезмәт (тә) (Т). 6. Көтү кайтканны күзәтү күңелле. Үлчәү тәлинкәсенең формасы төрле булырга мөмкин. Җылы сөяк сындырмый, салкын җанны тындырмый (М.) җөмләләрендәге билгеләнгән сүзләрнең ясалыш ысулы а) сүзләрнең мәгънәсе үзгәрү; ә) сүзләрнең аваз составы үзгәрү; б) сүзләрнең бер сүз төркеменнән икенчесенә күчүе; в) сүзләр кушылу. 7. Бәйлек сүз кергән җөмләне табыгыз. а) Болытлар өстендә бер тургай сайрый. ә) Өйгә чаклы бер сүз дә сөйләшмичә кайттык. б) Яныңа үзем киләм. в) Сиңа ярдәм итү өчен тырыштым. 8. ?Сөйдергән дә тел, биздергән дә тел? мәкалендәге билгеләнгән сүзләргә кайсы билгеләмә туры килә? а) билгесез үткән заман хикәя фигыль; ә) үткән заман сыйфат фигыль; б) исемләшкән үткән заман сыйфат фигыль; в) билгесез үткән заман сыйфат фигыль. 9. Билгеләнгән сүз нинди җөмлә кисәге? Күргәзмәдә катнашучыларга рәсем бик ошады. а) ия; ә) хәл; б) тәмамлык; в) аергыч. 10. Җөмләнең төрен билгеләргә. Кояш чыга койма аръягында, Күрше кырлар нурга коена. Тик, нигәдер, аның нуры безгә Тими үткән кебек тоела. (М.Җәлил.) а) күп иярченле кушма җөмлә; ә) күп тезмәле кушма җөмлә; б) катнаш кушма җөмлә; в) иярченле кушма җөмлә.

Тема 8. Пунктуация. Тыныш билгеләрен куллану тарихы

устный опрос , примерные вопросы:

1. ?Казан кара булса да, барын да туйдыра? мәкалендәге сузыкларга нинди билге уртак? а) барысы да чагыштырмача кыска; ә) барысы да нечкә; б) барысы да чагыштырмача озын; в) барысы да калын. 2. Кайсы мәкальдә рәт гармониясенә буйсынмаган сүз бар? а) ?Кырык өйдән кырык бер сохари?; ә) ?Язның бер көне ел туйдыра?; б) ?Күршеләргә туй килсә, син дә капкаң ачып куй?; в) ?Эш беткәч, уйнарга ярый?. 3. Коръән сүзендә ъ билгесе нинди функция башкара? а) аеру билгесе буларак кулланыла; ә) [һәмзә] авазын белдереп килә; б) иҗекнең калын әйтелешен тәэмин итә; в) дөрес җавап бирелмәгән 4. Ясалма сүзләрдән генә торган рәтне табыгыз. а) яшел, төркем, тамыр; ә) җирдәге, торак, сугыш; б) көрәк, замана, бушлай; в) үзгәреш, тантана, көлмәк. 5. Кайсы сүз тамыр, сүз ясагыч, һәм бәйләгеч кушымчалардан тора? а) яшьлеккә; ә) кошчыкны; б) әткәйгә; в) урамдагы. 6. [җ] авазына дөрес билгеләмә кайсы төркемдә бирелгән? а) тел алды, парлы, саңгырау аваз; ә) тел уртасы, парсыз, яңгырау аваз; б) ирен-ирен, парлы, саңгырау аваз; в) тел алды, парлы, яңгырау аваз. 7. Билгеләнгән сүзнең нинди җөмлә кисәге булуын билгеләгез. Укытучымның әйткән киңәшләрен һәрвакыт исемдә тотарга тырышам. а) тәмамлык; ә) аергыч; б) хәл; в) дөрес җавап бирелмәгән. 8. Уртаклык юнәлешендәге фигыльләрдән торган рәтне табыгыз. а) тырыш, ялгыш; ә) көмеш, җимеш; б) тормыш, язмыш; в) тикшереш, сөйләш. 9. Фразеологик әйтелмәләр кайсы төркемдә бирелә? а) әни көлмәге, ак каен, җитез җил; ә) бака яфрагы, бәбкә үләне, күгәрчен күзе; б) күз салу, сүзсез калу, баш бирмәү; в) җырлап җибәрү, утырып калу, алып бирү. 10. Бирелгән җөмләнең төрен дөрес билгеләгән рәтне күрсәтегез. Атлар узган сукмакта чабата эзләре генә кала. (Г.Б.) а) иярчен ия җөмләле кушма җөмлә; ә) иярчен хәбәр җөмләле кушма җөмлә; б) иярчен аергыч җөмләле кушма җөмлә; в) иярчен урын җөмләле кушма җөмлә.

Тема 9. Татар телендә тыныш билгеләре. Аларның функцияләре

устный опрос , примерные вопросы:

1. Кайсы сүздә 6 аваз бар? а) сәяхәт; ә) язучы; б) ярыш; в) ябалак. 2. Кайсы рәттәге сүзләрдә күпнокталар урынына бер үк хәрефләр языла? а) кө...батыш, ә...кәй, у...биш; ә) г...ди, г...мер, г...дел; б) к...гыйдә, к...ләм, к....рылтай; в) ел...язма, кул...язма, бер...юлы. 3. Хаталы сүзне табыгыз. а) шөгыль; ә) мәкалә; б) гәдел; в) табигать. 4. Мәгънәле кисәкләргә дөрес бүленмәгән сүзләрне күрсәтегез. а) дус-лар-ча, сигез-енче; ә) ки-ен-гән-сез, зур-рак; б) эш-лә-дек, дәфтәр-ен; в) бәхет-ле-ләр, юл-даш-ка. 5. Конверсия ысулы ул ? а) сүзнең мәгънәсен үзгәртү; ә) сүзләрне бер сүз төркеменнән икенчесенә күчерү; б) сүзләрнең аваз составын үзгәртү; в) кушма сүзләр ясалу. 6. Исемнәрдә күплек сан кушымчалары кайсы төргә карый: а) ясагыгыч кушымча; ә) бәйләгеч кушымча; б) модальлек кушымчасы; в) берсе дә туры килми. 7. Җөмләдәге билгеләнгән сүз нинди сүз төркеме? Безнең бакчада Иделнең иң матур җирендә урнашкан. а) кисәкчә; ә) теркәгеч; б) бәйлек; в) рәвеш. 8. Гомумиләштерүче сүз тиңдәш кисәкләрдән алда килсә а) ике нокта; ә) сызык; б) өтер; в) җәяләр куела. 9. Печән өсте килеп җиткәнне без, малайлар, бик зур дәрт белән көтеп алабыз. (Г.Б.) Бу җөмләдәге килеп җиткәнне сүзе нинди җөмлә кисәге булып килә? а) аергыч; ә) тәмамлык; б) хәбәр; в) хәл. 10. Иярчен җөмләнең мәгънәви төрен билгеләгез. Кулымнан ни килсә, барысын да эшләрмен. а) иярчен хәбәр җөмлә; ә) иярчен тәмамлык җөмлә; б) иярчен вакыт җөмлә; в) иярчен ия җөмлә.

Тема 10. Диалогта тыныш билгеләре

устный опрос , примерные вопросы:

1. Борылыш сүзендә а) аваз саны белән хәреф саны туры килми, ә әйтелеш белән язылыш туры килә; ә) аваз саны белән хәреф саны туры килә, ләкин әйтелеш белән язылыш туры килми; б) икесе дә туры килә; в) икесе дә туры килми. 2. Ясалу урыны буенча [һ] а) бугаз тартыгы; ә) кече тел тартыгы; б) тел уртасы тартыгы; в) йоткылык тартыгы. 3. Зурай сүзе а) кушма сүз; ә) тамыр сүз; б) ясалма сүз; в) кыскартылма сүз. 4. Имтиханны тапшыра алырмынмы дип борчыла Рәшидә. Бу җөмләдә борчыла сүзен кайсы фразеологизм белән алыштырып була? а) чыраен сыта; ә) ут йота; б) тәлинкә тота; в) кул кушырып утыра. 5. Тарихи сүзе а) нисби сыйфат; ә) охшату-чагыштыру рәвеше; б) күләм-чама рәвеше; в) асыл сыйфат. 6. Чикләүче кисәкчәләр генә кергән рәтне күрсәтегез. а) гына, генә, кына, кенә; ә) чалт, җете, иң, дөм; б) бит, ич, ла, лабаса; в) да, дә, ук, үк. 7. Тиңдәш кисәкләрдән соң килгән гомумиләштерүче сүз алдыннан кайсы тыныш билгесе куела? а) нокталы өтер; ә) ике нокта; б) сызык; в) өтер. 8. Җөмләнең иясе дә, хәбәре дә сан белән белдерелсә а) ике арага сызык куела; ә) алар бер-берсеннән өтер белән аерылалар; б) алар арасында ике нокта куела; в) бернинди дә тыныш билгесе куелмый. 9. Максат хәле кергән җөмләне табыгыз. а) Бүреген артка чөя төшеп, маңгаена бәреп чыккан тирне сөртеп алды Нургаяз. (Р.М.) ә) Аларны урманга нарат күркәсе җыярга алып кергәлиләр иде. (М.М.) б) Әллә кече яштән апасы тирәсендә кайнашканга, кыз кыю булып үсте. (С.С.) в) Яшь булуына карамастан, ул эшләрнең үзәгендә әлеге дә баягы Миңсылу бөтерелер иде. (М.Х.) 10. Бу нинди җөмлә? Нуриәсма аның чагуын көтте, ләкин корт чакмады. а) аерымланган хәлле гади җөмлә; ә) тиңдәш кисәкле гади җөмлә; б) тезмә кушма җөмлә; в) иярченле кушма җөмлә.

Тема 11. Тыныш билгеләрен өйрәнү һәм гамәли куллана белү күнекмәләре булдыру

устный опрос , примерные вопросы:

1. [?] (һәмзә) авазы булган сүзне күрсәтегез. а) компьютер; ә) мәкаль; б) берьюлы; в) мәсьәлә. 2. Кайсы җөмләдә сингармонизмның рәт гармониясенә буйсынмаган сүз бар? а) Үтә икән, китә икән Гомер дигәнең агып... ә) Җитә икән яшәү чоры Кадерсезләргә калып. б) Беркем килми, беркем китми, Һичкем белми хәлеңне. в) Берьялгызың үткәрәсең Шулай картлык мәлеңне (Ш.Җиһангирова). 3. Фонетик ысул белән ясалган сүзләрдән торган төркемне күрсәтегез. а) авылдаш, укучы, көйләгеч, бүлмә, ятак; ә) эреле-ваклы, тимгел-тимгел, ярты-йорты, аклы-каралы; б) әҗәт, игелек, бәләкәй, әмәл, әрәм, ачы; в) вуз, НАТО, партҗыелыш, комбиазык, ташбака. 4. Фразеологик әйтелмә кайсы рәттә бирелгән? а) эссе табада пешерә; ә) эссе табада кыздыра; б) эссе табага бастыра; в) дөрес җавап бирелмәгән. 5. Кайсы рәттә җырлашканнар сүзендәге кушымчалар ялгану тәртибе дөрес бирелгән? а) ясагыч, модальлек, бәйләгеч, модальлек; ә) ясагыч, модальлек, модальлек, бәйләгеч; б) ясагыч, модальлек, бәйләгеч, бәйләгеч; в) ясагыч, ясагыч, модальлек, бәйләгеч. 6. Кушымчалар сүзенең нигезен дөрес күрсәткән рәтне табыгыз. а) куш -; ә) кушым-; б) кушымча-; в) кушымчалар. 7. Түбәндәге фикерләрнең кайсысы дөрес? а) саннардан башка сүз төркемнәре ясалмый; ә) саннар башка сүз төркемнәреннән ясалмый; б) саннар башка сүз төркемнәреннән ясала; в) саннар җөмлә кисәге булып килми. 8. Кыргыч, кадак, көрәк. Бу сүзләрнең тамыры нинди сүз төркеменә карый. а) исем; ә) фигыль; б) сыйфат; в) рәвеш. 9. Җөмләнең төрен билгеләгез. Язмыш сине карурманнарда адаштырса, кояшка карап, юл сайла. (Ф.Я.) а) аерымланган рәвеш хәле белән катлауландырылган гади җөмлә; ә) аерымланган шарт хәле белән катлауландырылган кушма җөмлә; б) аерымланган шарт хәле һәм аерымланган рәвеш хәле белән катлауландырылган гади җөмлә; в) иярчен шарт җөмләле кушма җөмлә. 10. Иясе дә, хәбәре дә исем белән белдерелгән мәкальне күрсәтергә. а) Ике икең ? дүрт; ә) Уку ? энә белән кое казу; б) Алу күрке ? бирү; в) Үпкә - дошман, акыл ? дус.

Тема 12. Тыныш билгеләре куюның аерым очраклары

устный опрос , примерные вопросы:

1. [о] авазын тасвирлаган билгеләмәне күрсәтегез. а) арткы рәт, урта күтәрелешле, иренләшкән кыска аваз; ә) алгы рәт, югары күтәрелешле, иренләшкән озын аваз; б) арткы рәт, югары күтәрелешле, иренләшкән озын аваз; в) арткы рәт, түбән күтәрелешле, иренләшкән кыска аваз. 2. Сүзчән сүзе кайсы орфографик принцип нигезендә язылган? а) фонетик; ә) морфологик; б) тарихи-традицион; в) график. 3. Угры малы каракка хәләл мәкалендә нинди сүзләр кулланылган? а) капма-каршы мәгънәле сүзләр; ә) мәгънәдәш сүзләр; б) аваздаш сүзләр; в) тамырдаш сүзләр. 4. Тезмә сүзне күрсәтегез. а) җил[...]давыл; ә) кып[...]кызыл; б) туз[...]баш; в) бал[...]корты. 5. Фразеологизмның мәгънәсен табыгыз: тел белән кош тоту - а) мактану; ә) каршы әйтү; б) гайбәт сөйләү; в) сөйләшмәү. 6. Керем-чыгым, аң-белем кебек сүзләр нинди ысул белән ясалганнар? а) бер сүз төркеменнән икенчесенә күчү; ә) сүз ясагыч кушымча ялгану; б) сүзләрнең мәгънәсе үзгәрү; в) сүзләр кушылу. 7. Агач югарыга, җимеш түбәнгә омтыла (М. Хәсәнов) җөмләсендәге рәвешләрнең төркемчәсен күрсәтегез. а) саф рәвешләр; ә) күләм-чама рәвешләре; б) урын рәвешләре; в) вакыт рәвешләре. 8. Аерып билгеләнгән сүз кайсы сүз төркеменә карый? Зур бәхетләр сызганып эшкә бирелгәннән килә, Аһ! Оят, хурлык, түбәнлекләр иренгәннән килә (Г.Тукай). а) кисәкчә; ә) ымлык; б) аваз ияртеме; в) бәйлек. 9. Аерып бирелгән сүзтезмәнең төрен билгеләгез. Акыллы киңәш ? яртылаш кимегән эш(Ш.Галиев). а) фигыльле сыйфат сүзтезмә; ә) рәвешле фигыль сүзтезмә; б) сыйфатлы фигыль сүзтезмә; в) рәвешле сыйфат сүзтезмә. 10. Җөмләнең төрен билгеләгез. Кигән кием ничек туза, яшь гомер шулай уза(җыр). а) иярченле кушма җөмлә; ә) теркәгечле тезмә кушма җөмлә; а) тезем; в) гади җөмлә.

Тема 13. Йомгаклау

устный опрос , примерные вопросы:

I. Теоретик бирем. Татар телендә сүз төркеме буларак исем һәм аның ясалыш үзенчәлекләре. II. Гамәли бирем. Җиһанда үлми һәрбер ыңгырашкан вә юлны тапмый калмый һәр адашкан(Г.Тукай). 1. Тыныш билгеләрен куеп, җөмләгә синтаксик анализ ясарга, схемасын сызарга, төрен билгеләргә. 2. Юлны сүзенә фонетик анализ ясагыз. 3. Һәрбер сүзен төзелеше һәм ясалышы буенча тикшерегез. 4. Ыңгырашкан, вә, һәр сүзләренә морфологик анализ ясагыз.

Итоговая форма контроля

зачет

Примерные вопросы к зачету:

Орфоэпия фәне. Аны өйрәнүнең әһәмияте.

Татар телендә гарәп-фарсы алынмалары.

Орфоэпиянең кыен очраклары.

-да/-дә; -та/-тә кушымчаларының, да, дә, та, тә кисәкчәләренең һәм теркәгечләренең дөрес язылышы.

Орфография фәне. Аны өйрәнүнең әһәмияте.

Кереш сүзләр янында кирәкле тыныш билгеләрен куеп языгыз.

Татарларда язу тарихы.

Хәзерге татар әдәби теленең барлыкка килү тарихы.

Орфографик принциплар.

Сүзләрне морфологик принципка нигезләнеп язу.

Аерымланган хәлләр янында кирәкле тыныш билгеләре куеп языгыз.

Татар телендә е, ё, ю, я хәрефләренең дөрес язылышы.

Сүзләрне тарихи-традицион принципка нигезләнеп язу.

Татар телендә е, ё, ю, я хәрефләре белдергән авазлар. Бу хәрефләрнең сүз төрләнешендәге роле.

[w] авазының язуда бирелеше.

ь һәм ъ билгеләренең дөрес язылышы.

"Һәмзә" авазының язуда бирелеше.

Е, й, ж, ю, я хәрефләрен дөрес язу мәсьәләләре.

Баш хәрефне дөрес язу очраклары

Й хәрефенә беткән сүзләргә кушымчалар ялгану очраклары.

Ия белән хәбәр арасында сызык куелу очраклары.

Сүзләрне юлдан юлга күчерү.

Тиңдәш кисәкләр янында тыныш билгеләре

Татар телендә рус-европа алынмалары.

Эндәш сүзләр янында тыныш билгеләре.

Кереш сүзләр янында тыныш билгеләре.

Аныклагычлар янында тыныш билгеләре.

Парлы сүзләр орфографиясе.

Сызык куелу очраклары

Тезмә сүзләр орфографиясе.

Ике нокта куелу очраклары.

Кыскартылма сүзләр орфографиясе.

Нокта куелу очраклары

Инфинитивның дөрес язылышы.

Нокталы өтер куелу очраклары.

Ялгызлык исемнәрнең дөрес язылышы.

Җәяләр куелу очраклары

О,ө, ы, э хәрефләренең дөрес язылышы.

Туры сөйләмдә тыныш билгеләре.

Сузык аваз хәрефләренең язылышы.

Сүз кисәкләрен юлдан-юлга күчерү.

Ымлыклар янында тыныш билгеләре.

Гомумиләштерүче сүзләр янында тыныш билгеләре.

Аерымланган иярчен кисәкләре янында тыныш билгеләре.

Эйе, юк, ярый сүзләре янында тыныш билгеләре.

Татар телендә саннарның дөрес язылышы һәм кулланылышы.

Иярченле кушма җөмләләрдә тыныш билгесе.

7.1. Основная литература:

1. Павлов, А. В. Методологические проблемы современного гуманитарного познания [Электронный ресурс]: учеб. пособие / А.В. Павлов. - М.: ФЛИНТА, 2013. - 325 с. http://www.znanium.com/bookread.php?book=466244

2. Константинова, Л.А. Грамматика русского языка [Электронный ресурс]: Учеб.пособие / Л.А. Константинова, Н.Н. Гончарова, А.Н. Жукова; Под ред. Л.А. Константиновой. - М.: Флинта: Наука, 2011. - 256 с. - Режим доступа: // http://znanium.com/bookread.php?book=304030

3. Козырев, В. А. Современная языковая ситуация и речевая культура [Электронный ресурс]: учеб. пособие / В.А. Козырев, В.Д. Черняк. - М.: Флинта : Наука, 2012. - 184 с. Режим доступа: http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=462837

4. Завалько, Н. А. Эффективность научно-образовательной деятельности в высшей школе [Электронный ресурс]: Монография / Н.А. Завалько. - 2-е изд., стереотип. - М.: Флинта, 2011. - 142 с. // http://znanium.com/bookread.php?book=406102

5. Соснин, Н. В. Содержание обучения в компетентностной модели ВПО (К освоению ФГОС ВПО) [Электронный ресурс]: Монография / Н.В. Соснин. - Красноярск: Сибирский федеральный ун-т, 2011. - 242 с. // http://znanium.com/bookread.php?book=443125

7.2. Дополнительная литература:

1.Сериков, В. В. Развитие личности в образовательном процессе: монография / В.В. Сериков. - М.: Логос, 2012. - 448 с. Режим доступа: http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=469028

2. Соколков, Е. А. Проблемы поликультур и полиязычий в гуманитарном образовании [Электронный ресурс]: монография / Е.А. Соколков, Н.Е. Буланкина. - М.: Университетская книга; Логос, 2008. - 208 с. Режим доступа: http://znanium.com/bookread2.php?book=469068

3. Менеджмент качества образовательных процессов [Электронный ресурс]: Учебное пособие / Э.В. Минько, Л.В. Карташева и др.; Под ред. Э.В. Минько, М.А. Николаевой. - М.: Норма: НИЦ ИНФРА-М, 2013. - 400 с.- Режим доступа: http://znanium.com/bookread.php?book=400881

7.3. Интернет-ресурсы:

Википедия - http://ru.wikipedia.ru

Знаниум - http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=466458

Книги - http: // kitaphane/tatarstan.ru

Татар теле - http://www.tatartele.ru

Татарская электронная библиотека - http://www.kitap.net.ru/

Электронный ресурс - URL:http://libweb.kpfu.ru/ebooks/10-IFMK/10_163_A5kl-000724.pdf>.

Үзебез - http://uzebez.org/tag/tatar-tele/

8. Материально-техническое обеспечение дисциплины(модуля)

Освоение дисциплины "Практикум по орфографии и пунктуации татарского языка" предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

Мультимедийная аудитория, вместимостью более 60 человек. Мультимедийная аудитория состоит из интегрированных инженерных систем с единой системой управления, оснащенная современными средствами воспроизведения и визуализации любой видео и аудио информации, получения и передачи электронных документов. Типовая комплектация мультимедийной аудитории состоит из: мультимедийного проектора, автоматизированного проекционного экрана, акустической системы, а также интерактивной трибуны преподавателя, включающей тач-скрин монитор с диагональю не менее 22 дюймов, персональный компьютер (с техническими характеристиками не ниже Intel Core i3-2100, DDR3 4096Mb, 500Gb), конференц-микрофон, беспроводной микрофон, блок управления оборудованием, интерфейсы подключения: USB,audio, HDMI. Интерактивная трибуна преподавателя является ключевым элементом управления, объединяющим все устройства в единую систему, и служит полноценным рабочим местом преподавателя. Преподаватель имеет возможность легко управлять всей системой, не отходя от трибуны, что позволяет проводить лекции, практические занятия, презентации, вебинары, конференции и другие виды аудиторной нагрузки обучающихся в удобной и доступной для них форме с применением современных интерактивных средств обучения, в том числе с использованием в процессе обучения всех корпоративных ресурсов. Мультимедийная аудитория также оснащена широкополосным доступом в сеть интернет. Компьютерное оборудованием имеет соответствующее лицензионное программное обеспечение.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе " БиблиоРоссика", доступ к которой предоставлен студентам. В ЭБС " БиблиоРоссика " представлены коллекции актуальной научной и учебной литературы по гуманитарным наукам, включающие в себя публикации ведущих российских издательств гуманитарной литературы, издания на английском языке ведущих американских и европейских издательств, а также редкие и малотиражные издания российских региональных вузов. ЭБС "БиблиоРоссика" обеспечивает широкий законный доступ к необходимым для образовательного процесса изданиям с использованием инновационных технологий и соответствует всем требованиям федеральных государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования (ФГОС ВПО) нового поколения.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "ZNANIUM.COM", доступ к которой предоставлен студентам. ЭБС "ZNANIUM.COM" содержит произведения крупнейших российских учёных, руководителей государственных органов, преподавателей ведущих вузов страны, высококвалифицированных специалистов в различных сферах бизнеса. Фонд библиотеки сформирован с учетом всех изменений образовательных стандартов и включает учебники, учебные пособия, УМК, монографии, авторефераты, диссертации, энциклопедии, словари и справочники, законодательно-нормативные документы, специальные периодические издания и издания, выпускаемые издательствами вузов. В настоящее время ЭБС ZNANIUM.COM соответствует всем требованиям федеральных государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования (ФГОС ВПО) нового поколения.

Компьютерный класс, оргтехника, теле- и аудиоаппаратура; доступ к сети Интернет (во время самостоятельной подготовки).

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВПО и учебным планом по направлению 44.03.01 "Педагогическое образование" и профилю подготовки Родной (татарский) язык и литература .

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Автор(ы):
Хуснутдинов Д.Х. ____________________
"__" _________ 201 __ г.

Рецензент(ы):
Галиуллина Г.Р. ____________________
"__" _________ 201 __ г.